

*Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).
Спеціальність – 281.
Державне управління: удосконалення та розвиток. 2025. № 11.*

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2025.11.10>

УДК 351.84

О. М. Вівсянник,

к. держ. упр., докторант кафедри публічного управління та землеустрою,

Класичний приватний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9373-047X>

**ЕВОЛЮЦІЙНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ
ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОСТУПНОСТІ ТА
БЕЗБАР'ЄРНОСТІ В СОЦІАЛЬНІЙ ДЕРЖАВІ**

O. Vivsyannuk,

*PhD in Public Administration, Doctoral Student of the Department of
Public Administration and Land Management, Classical Private University*

**THE EVOLUTIONARY ASPECT OF FORMING A SYSTEM OF STATE
REGULATION OF ACCESSIBILITY AND BARRIER-FREE
ENVIRONMENTS IN A SOCIAL STATE**

В статті проаналізовано еволюцію формування окремих аспектів доступності та безбар'єрності у відповідності до різних історичних епох та особливості сучасного етапу формування безбар'єрності. Визначено, що ключовим етапом формування системи державного регулювання

доступності та безбар'єрності можна вважати прийняття відповідних законодавчих актів у США у 1973 та у 1990 роках.

Наступним етапом розвитку системи державного регулювання доступністю та безбар'єрністю було формування інституцій глобального громадянського суспільства, що мають великий вплив на систему доступності і безбар'єрності в теперішній час.

Зусилля органів державної влади, окремих державних та політичних діячів, організацій глобального громадянського суспільства, організацій системи ООН, меценатів визначають основний вектор сучасного розвитку соціальної держави – запровадження доступності та безбар'єрності в усіх сферах життя людини

The article examines and analyzes the evolution of certain aspects of accessibility and barrier-free environment in different historical periods and the peculiarities of the current stage of barrier-free environment development. It is necessary to emphasize the important role of state regulation in these processes.

It has been proven that both World Wars had a major impact on the development of inclusion and accessibility, as they increased the number of people with disabilities, expanded the infrastructure for treatment and rehabilitation and the infrastructure for their daily support, and influenced the formation of a positive attitude of society towards these individuals. The formation of this infrastructure became the responsibility of the state. The wars led to the creation and expansion of a state system of rehabilitation services for people with physical and mental disabilities.

It has been determined that the adoption of relevant legislation in the United States in 1973 and 1990 can be considered a key stage in the formation of a system of state regulation of accessibility and barrier-free environment. The adoption of these laws became the driving force behind similar processes in other countries and intensified the work of national governments in this area. The next stage in the development of the system of state regulation of accessibility and barrier-free

environment was the formation of global civil society institutions, which have a significant impact on the system of accessibility and barrier-free environment today.

The article emphasizes that the persistence, consistency, and determination of the community of people with disabilities and people who understood the need for change in this area contributed to the achievement of important goals and legislative changes in the protection of the rights of people with disabilities and the technologies developed for them. This happened at different times and periods of the formation of human society and the formation of social factors of public administration

. It has been proven that today there is significant progress in the fields of technology, medicine, and the attitude of the state and society towards disability, which leads to an improvement in the quality of life of people with disabilities in different countries around the world. The efforts of government bodies, individual government and political figures, global civil society organizations, UN agencies, and philanthropists determine the main vector of the modern development of the welfare state—the introduction of accessibility and barrier-free environments in all areas of human life.

Ключові слова: *формування, система, державне регулювання, доступність, безбар'єрність, США, соціальна держава.*

Keywords: *formation, system, state regulation, accessibility, barrier-free, USA, welfare state.*

Постановка проблеми. У соціальній державі розвиток процесів інклюзії та безбар'єрності означає забезпечення рівної участі його громадян у всіх сферах суспільного життя шляхом усунення фізичних, соціальних, інформаційних та цифрових бар'єрів. Це є основною роллю уряду, громадянського суспільства та бізнесу у створенні інклюзивного середовища за допомогою законодавчих механізмів, будівельної інфраструктури та інформаційних засобів. Цей підхід корисний не тільки для людей з

інвалідністю, але й для дітей, літніх людей та будь-кого, хто тимчасово має обмежену мобільність. Таких цілей держава досягає сьогодні кількома шляхами. Держава та політична система формує законодавчу основу для процесів безбар'єрності, розробляються та впроваджуються закони, що гарантують повний доступ як у державному, так і в приватному секторах, розробляються Національні стратегії відповідного спрямування (наприклад Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року), проводиться інвестування у безбар'єрну інфраструктуру (транспорт, будівлі, приміщення з надання державних послуг, рекреаційні зони, лікарні, санаторно-курортні заклади і т.і.), проводяться інформаційні, рекламні, PR-компанії з необхідності забезпечення безбар'єрності, налагоджується співпраця в цьому напрямі між державою та бізнесом, організаціями громадянського суспільства та державою і т.і.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні науковці значною мірою досліджували актуальні питання державного регулювання сфери безбар'єрності та доступності у її різних проявах. Автор у співпраці з іншими науковцями також досліджував означені питання. Означені автори, зокрема: Баб'як О.В.[1, 7], Бурачик А.І.[7], Гессен А.Є.[4], Сазонець І.Л.[2, 3, 7], Сазонець О.М.[4, 5], Токарева У.Д.[6] проводили дослідження прикладних аспектів безбар'єрності у соціальній державі. В той же час теоретичні, історико-еволюційні, методологічні підходи до дослідження цих процесів проаналізовані та досліджені вітчизняними авторами меншою мірою. Також недостатньою мірою проаналізовано досвід іноземних країн у створенні безбар'єрності та окремі законодавчі акти, що прийняті у цих країнах.

Мета статті. У відповідності до наведених цілей соціальної держави у створенні доступного та безбар'єрного середовища є доцільним проаналізувати теоретичні аспекти становлення та розвитку системи державного регулювання доступністю та безбар'єрністю. З цією метою буде розглянуто та проаналізовано еволюція формування окремих аспектів доступності та безбар'єрності у відповідності до різних історичних епох та

особливості сучасного етапу формування безбар'єрності. При цьому особливо буде визначатися роль держави у цьому процесі.

Результати дослідження. Становлення соціальної держави, яка забезпечує доступність та безбар'єрність – це складний історичний шлях. Історія людства показує, що навіть ті суспільства, які ми вважаємо цивілізованими та соціальними – Древня Греція та Римська імперія і які були родоначальниками демократії не побудували, навіть в межах їх економічних можливостей, соціальної держави, тому що не можемо сприймати сьогодні їх відношення до людей з обмеженими можливостями. Протягом всієї історії людства боротьба за рівність та усунення різного роду перешкод для людей з інвалідністю була складним процесом, сповненим викликів як соціального, гуманістичного, так і економічного характеру. Наполегливість, послідовність та рішучість спільноти людей з інвалідністю та людей, що розуміли необхідність змін в цій сфері, сприяло досягненню важливих цілей та законодавчим змінам у захисті прав людей з інвалідністю та технологій, розроблених для них. Це відбулося у різні часи та періоди становлення людського суспільства та формування соціальних чинників державного управління[8, 18].

Окремі археологічні знахідки свідчать про те, що люди з порушенням окремих функцій існували з доантичних часів. Ці дані вказують на те, що в деяких випадках про них піклувалися не тільки члени їхніх сімей або родичі, але й громада, що їх оточувала.

У стародавні часи ставлення до людей з вадами здоров'я та практики щодо їх інтеграції в суспільство значно відрізнялися. У Стародавній Греції та Римі, а також у багатьох християнських та африканських суспільствах раннього періоду вбивство немовлят було поширеним явищем з безпекових, економічних та релігійних міркувань. Відомі філософи Платон і Аристотель, висловлювали думку, що діти з інвалідністю стануть у майбутньому тягарем для суспільства та держави. Дорослі, що мали поганий стан здоров'я часто ставали низькооплачуваними робітниками, жебраками або блазнями у багатих

сім'ях аристократів. Окремі держави та суспільства у давнину, наприклад, Стародавній Єгипет, були більш толерантними та дружніми до людей з інвалідністю.

З настанням Середньовіччя відношення держави, ставлення в суспільстві та практика існування людей з обмеженими можливостями змінилися. Хоча особи з інвалідністю продовжували зазнавати соціальних, моральних та економічних утисків, їхній соціальний статус підвищився. Ними більше не нехтували, і багато людей з інвалідністю отримали можливість працювати.

З початком епохи Відродження ставлення до них також поліпшилось. Інші члени громади, суспільства почали розглядати осіб з психічними розладами як хворих або слабких, а не божевільних. В цей час були відкриті перші психіатричні лікарні, хоча вони не були дуже ефективними в лікуванні важких захворювань. Але ці установи стали ознакою зміни ставлення до цієї категорії людей і почалося вивчення причин інвалідності та шляхів її усунення. Водночас сліпі та глухі отримали змогу здобувати освіту – чого раніше були позбавлені[8, 18].

Під час епохи Просвітництва у Франції, Вікторіанській Англії та деяких інших країнах, що тривала з кінця XVII до початку XVIII століття, відбулася значна зміна у поглядах на місце людей з обмеженими можливостями в суспільстві та роль держави в розбудові системи соціального захисту таких людей. Епоха Просвітництва зосередилася на інтелекті, правах людини та індивідуальній незалежності, що призвело до зміни поглядів на інвалідність. Відомі мислителі епохи Просвітництва, такі як Жан-Жак Руссо та Іммануїл Кант, почали в своїх працях відстоювати гідність і цінність життя кожної людини, незалежно від фізичних вад або розумових відмінностей. Визнання універсальних прав людини, включаючи здатність кожної людини сприяти розвитку суспільства, призвело до формування в державах більш інклюзивного підходу до людей з інвалідністю і, зрештою, заклало основу для майбутніх громадянських рухів, що підтримували рівність прав і соціальну

інтеграцію людей з інвалідністю. Такі рухи формували нові соціальні стандарти, які відображалися в нормативно-правовій базі держави[8, 18].

Промислова революція в Європі XVIII - XIX століття вплинула на фундаментальні зрушення та суттєві зміни у сфері державного регулювання системи соціальної інклюзії. З одного боку, швидка індустріалізація відкрила нові перспективи для багатьох людей з інвалідністю, оскільки механізоване робоче середовище великих масштабів вимагало різноманітних навичок. З іншого боку, індустріалізація спричинила нові труднощі, оскільки важкі умови праці в промисловості та перенаселеність міських робочих районів часто призводили до погіршення здоров'я людей з обмеженими можливостями, а вимоги до підвищення ефективності праці призводили до дискримінації тих, хто не міг витримувати великі фізичні навантаження під час праці. Цей період був важким та суперечливим для людей з обмеженими можливостями. Він мав як позитивні (збільшення кількості робочих місць, створення дієвої системи державного регулювання промисловістю), так і негативні (важкі умови праці та побуту) наслідки. В цей час було розпочато дискусію про інтеграцію та адаптацію людей з обмеженими можливостями в суспільстві індустріального типу[8, 18].

Активно розвивалися процеси державного регулювання безбар'єрності та інклюзії у XX сторіччі. Як і в попередні періоди історії, ці зміни були структурними і мали як позитивні, так і негативні аспекти. Необхідно виділити важливий етап у розвитку державного регулювання процесами інклюзії та безбар'єрності після закінчення I Світової війни. В цей час з'явилася необхідність активної реабілітації інвалідів-військовослужбовців.

Обидві Світові війни мали великий вплив на розвиток інклюзії та безбар'єрності, оскільки збільшили кількість людей з інвалідністю, розширили інфраструктуру лікування та реабілітації та інфраструктуру для їх щоденної підтримки та вплинули на формування позитивного ставлення суспільства до цих осіб. Формування цієї інфраструктури стало обов'язком держави. Збільшення кількості людей з інвалідністю після воєн призвело до підвищення

обізнаності суспільства про потреби та права людей з інвалідністю та змінила ставлення держави до цих груп населення. Війни призвели до створення та розширення державної системи послуг з реабілітації для людей з фізичними та розумовими вадами.

У 1973 році було прийнято статтю 504 Закону США про реабілітацію, яка забороняє дискримінацію за ознакою інвалідності в будь-якій програмі або діяльності, що фінансується з федеральних ресурсів. Це було важливим кроком у розробці майбутнього законодавства щодо інвалідності. Цей закон гарантує особам з інвалідністю рівний доступ до освітніх програм, охорони здоров'я, транспорту та інших послуг, тому він вважається основним законом про права осіб з інвалідністю в США. Цей закон був першим законом, що захищав осіб з інвалідністю від дискримінації.

Основні положення цього закону проявлялися в наступному:

заборона дискримінації. Жодна особа з інвалідністю не може бути виключена, позбавлена переваг або дискримінована в програмах, які отримують федеральну фінансову допомогу або управляються правоохоронним органом.

закон застосовується до всіх організацій, закладів та підприємств. Цей закон активно застосовується та контролюється державними органами в таких сферах, як початкові та середні школи, вищі навчальні заклади, федеральні та місцеві урядові програми, програми охорони здоров'я та соціальних послуг.

закон гарантує рівний доступ. Він вимагає, щоб програми та заходи забезпечували рівний доступ для осіб з інвалідністю. Прикладами цього є сучасні академічні програми у вищій освіті та безкоштовна загальна освіта, відповідно до потреб студентів.

охоплює багато видів інвалідності. Закон захищає всіх людей з інвалідністю, включаючи тих, хто має приховані інвалідності, такі як діабет, труднощі з навчанням або хронічні захворювання.

За виконання цього Закону в США відповідають Федеральні виконавчі органи, такі як: Управління з питань громадянських прав (OCR) Міністерства

освіти та Міністерства охорони здоров'я та соціальних служб (HHS). Після його прийняття в 1973 році необхідно було розробити та впровадити низку нормативних актів та заходів що призвело до створення єдиної державної системи регулювання захистом людей з інвалідністю. Прийняття цього Закону заклало основи для майбутнього законодавства в сфері регулювання інклюзії та безбар'єрності, зокрема, зумовило у подальшому прийняття Закону про американців з інвалідністю (ADA) 1990 року. Кожна федеральна агенція в США має власні правила щодо виконання та впровадження статті 504 у програмах, які вона фінансує. Офіс з питань громадянських прав (OCR) Міністерства освіти та Міністерство охорони здоров'я і соціальних служб є одними з основних органів, відповідальних за виконання цієї статті[9, 10, 11].

Окрім змін в державному регулюванні доступністю та безбар'єрністю, законодавчих та концептуальних змін в цій сфері, ХХ століття відзначилося суттєвими досягненнями в галузі охорони здоров'я, поширенні ідей громадського здоров'я та розвитком біомедичних технологій. В цей час було досягнуто значного прогресу в галузі протезування, виробленні слухових апаратів, вдосконаленні конструкції інвалідних візків, запроваджені технології Брайля та спеціальних допоміжних засобів пересування, зокрема, таких як ходунки, милиці та тростини.

Сучасний період розвитку системи державного регулювання процесами запровадження інклюзії та безбар'єрності характеризується формуванням інституційного впливу на ці процеси, посиленням діяльності громадянського суспільства в цьому напрямі, створенням організацій глобального громадянського суспільства. Наприкінці ХХ століття та на початку ХХІ століття державами було досягнуто суттєвого прогресу в сфері прав осіб з інвалідністю. Це було зумовлено процесом зростання глобальної обізнаності про важливість інтеграції осіб з інвалідністю та забезпечення їм рівних можливостей. В цей час, одним з найважливіших законів, що стосуються прав осіб з інвалідністю, став Закон про американців з інвалідністю (ADA). Цей закон було прийнято у 1990 році. Закон ADA продовжує основний напрям

регуляторного впливу Закону 1973 року. Закон забороняє дискримінацію за ознакою інвалідності в різноманітних сферах, зокрема зайнятості, громадських послуг, громадського житла та комунікацій. Цей закон також гарантує рівність прав і можливостей для осіб з інвалідністю. Він є одним з найповніших та досконалих законів у світі щодо прав осіб з інвалідністю і чинить суттєвий вплив на усунення бар'єрів та інтеграцію людей з інвалідністю в суспільно-економічні процеси в США. Закон про американців з інвалідністю поділяється на п'ять основних частин.

Частина перша (працевлаштування) регулює сферу працевлаштування та наголошує на тому, що роботодавцям у приватному секторі, які мають 15 або більше працівників, забороняється дискримінація кваліфікованих осіб з інвалідністю. Місцевим та державним органам влади, агентствам з працевлаштування, профспілкам у всіх аспектах зайнятості, включаючи прийняття на роботу, звільнення, оплату праці, підвищення, навчання тощо необхідно прикладати зусиль щодо контролю відсутності дискримінації. Роботодавці повинні надавати розумні зручності (наприклад, гнучкий графік роботи, допоміжні пристрої, сурдоперекладачі), щоб кваліфіковані особи мали можливість виконувати основні обов'язки на посаді, якщо це не спричиняє «невиправданих труднощів».

Частина друга - громадські послуги регулює діяльність державних органів влади в сфері надання державних та суспільних сервісів для людей з обмеженими можливостями. Забороняються всі форми дискримінації з боку державних та місцевих органів влади, незалежно від кількості їхніх співробітників. Це стосується всіх відомчих програм, послуг та заходів, включаючи загальну освіту, працевлаштування, соціальні послуги, голосування та громадський транспорт. Державні установи та заклади повинні забезпечити доступність своїх програм та ефективну комунікацію з особами з інвалідністю.

Частина третя закріплює стандарти доступності громадських об'єктів. Забороняється дискримінація в приватних організаціях, які вважаються

«громадськими об'єктами» (наприклад, готелі, ресторани, магазини, лікарські кабінети, кінотеатри, спортзали, приватні школи, лікарні, реабілітаційні центри). Ця частина визначає мінімальні стандарти доступності для нових будівель та будівель та для будівель та споруд, що підлягають реконструкції. Також надається вимога усунення перешкод у існуючих будівлях, якщо це можливо.

Частина четверта вимагає від телекомунікаційних та інтернет-компаній надання функціонально еквівалентних національних послуг особам з порушеннями слуху та мовлення – послуг телекомунікаційного перекладу (TRS).

Частина п'ята містить різні технічні положення, включаючи положення про захист від помсти. Ці положення захищають фізичних та юридичних осіб від покарання за реалізацію прав відповідно до Закону про американців з інвалідністю (ADA)[12, 13, 14].

Через вісім років, у 1998 році, Закон про реабілітацію був доповнений статтею 508, яка передбачає, що державні установи, інформаційні агентства, засоби масової інформації повинні забезпечувати рівний доступ до інформації для співробітників та громадян з інвалідністю. Це призвело до розширення прав, гарантованих людям з інвалідністю згідно із Законом про права американців з інвалідністю. Цифровий простір, інформаційне середовище стали більш доступними, а веб-контент та інший інформаційний контент - більш адаптованим.

Прийняття та реалізація положень законів про доступність та безбар'єрність у США призвели до глобальних зрушень у цій сфері. У 2006 році Організація Об'єднаних Націй прийняла Конвенцію про права осіб з інвалідністю (CRPD). Ця конвенція містить широку класифікацію осіб з інвалідністю. Конвенція наголошує, що кожна людина, незалежно від виду інвалідності, повинна мати можливість реалізації прав людини та отримання основних свобод. Це перший глобальний всеосяжний документ про права

людини у XXI столітті. На теперішній час Конвенцію підписала більш ніж 190 країн[15].

У XXI столітті відбулися значні зміни в галузі технологій, медицини та ставлення суспільства до інклюзії та безбар'єрності, що призвело до поліпшення якості життя людей з обмеженими можливостями в усьому світі. Було започатковано багато глобальних ініціатив та програм для підтримки людей з інвалідністю, серед яких програма Accessible Technology Initiative (Ініціатива доступних технологій) системи CSU, Цілі сталого розвитку ООН, програма DEI (Різноманітність, справедливість, доступність та інклюзія), Програма розвитку ООН (ПРООН) та багато інших. Ці програми сприяли подальшим змінам у ставленні та сприйнятті інвалідності в майбутньому, а також забезпечили доступним житлом тих, хто без них не отримав би його[16, 17, 18, 19].

У цьому столітті цифровий доступ також досяг значного прогресу. У 1999 році Консорціум Всесвітньої павутини (W3C) почав публікувати «Керівництво з доступності веб-контенту» (Web Content Accessibility Guidelines), яке зазвичай називають WCAG. Ці рекомендації визначають стандарти для забезпечення доступності веб-контенту[20].

Останнім часом також було досягнуто значного прогресу в сфері технологій цифрового доступу. Програми доступу людей з вадами зору та іншими вадами до екрану постійно вдосконалюються. Розвиток штучного інтелекту призвів до поліпшення як програм-помічників, призначених для людей з обмеженими можливостями, так і пристроїв. Сучасні досягнення в галузі штучного інтелекту сприяли прискоренню створення доступних документів.

Сприяли поліпшенню доступності цифрових технологій і досягнення в галузі технологій віртуальної реальності (VR) та доповненої реальності (AR). Особи з обмеженими можливостями можуть використовувати ці технології для навчання та роботи в соціальному середовищі. Це середовище сьогодні

компенсує їхні фізичні обмеження. Розвиток мобільної технології та Інтернету речей (IoT), також сприяли поліпшенню доступу до цифрових технологій.

Висновки. В статті розглянуто та проаналізовано еволюцію формування окремих аспектів доступності та безбар'єрності у відповідності до різних історичних епох та особливості сучасного етапу формування безбар'єрності. Необхідно підкреслити велику роль державного регулювання цими процесами. Ключовим етапом формування системи державного регулювання доступності та безбар'єрності можна вважати прийняття відповідних законодавчих актів у США у 1973 та у 1990 роках та прийняття Організацією Об'єднаних Націй Конвенції про права осіб з інвалідністю у 2006 році.

Прийняття цих законів стало двигуном відповідних процесів в інших країнах та активізувало роботу національних урядів в цій сфері. Наступним етапом розвитку системи державного регулювання доступністю та безбар'єрністю було формування інституцій глобального громадянського суспільства, що мають великий вплив на систему доступності і безбар'єрності в теперішній час.

Загалом, сьогодні відбувається значний прогрес у сферах технологій, медицини та ставлення держави та суспільства до інвалідності, що призводить до підвищення якості життя людей з інвалідністю в різних країнах світу. Зусилля органів державної влади, окремих державних та політичних діячів, організацій глобального громадянського суспільства, організацій системи ООН, меценатів визначають основний вектор сучасного розвитку соціальної держави – запровадження доступності та безбар'єрності в усіх сферах життя людини.

Література

1. Баб'як О.В. Принципи державного управління системою реабілітації осіб з інвалідністю в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 10. С. 216 – 220.

2. Вівсянник О.М., Сазонець І.Л. Формування безбар'єрного простору в санаторно-курортних закладах на основі реалізації принципів охорони здоров'я. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2024. № 3. – URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/dy/article/view/3230> (дата звернення: 28.08.2025).

3. Вівсянник О.М., Сазонець І.Л. Передумови формування державою безбар'єрного простору в санаторно-курортних закладах. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 6. С. 208 – 212.

4. Сазонець, О. М., Гессен, А. Є., Яковлева-Мельник Н.Г., Седлецька, О. В. Фінансування безбар'єрності та ініціативи органів влади в сфері інклюзії. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2025. № 4. URL : <https://www.nauka.com.ua/index.php/dy/article/view/6146/6218> (дата звернення: 25.04.2025 р.).

5. Сазонець О.М., Яковлева-Мельник Н.Г. Джерела фінансування безбар'єрності: вітчизняна практика та іноземний досвід. *Ефективна економіка*. 2025. № 5. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee> (дата звернення: 25.04. 2025 р.).

6. Токарева У. Д. Міжнародний досвід публічного управління у сфері суспільної та громадянської безбар'єрності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 11.

7. Sazonets, I., Vivsyannyk, O., Babiak, O., Burachyk, A. (2024). Conceptual Development of resorts in Ukraine on the basis of barrier-free access under martial law. *E3S Web of Conferences* V.538, 02001 (Scopus).

8. Disability — a brief historical overview. URL: <https://accessibility.sdsu.edu/news/disability-timeline#:~:text=Prehistoric%20and%20Ancient%20Times,open%2Dminded%20towards%20disabled%20individuals>. (дата звернення: 25.04. 2025 р.).

9. YOUR RIGHTS UNDER SECTION 504 OF THE REHABILITATION ACT/ URL: Microsoft Word - FS - Rights Under 504 - English - Revised 2006.doc (дата звернення: 25.04. 2025 р.).

10. Section 504 of the Rehabilitation Act URL : Section 504 of the Rehabilitation Act | Research Starters | EBSCO Research (дата звернення: 25.04. 2025 р.).

11. Disability Discrimination: Overview of the Laws.URL: <https://www.ed.gov/laws-and-policy/civil-rights-laws/disability-discrimination/disability-discrimination-overview-of-laws> (дата звернення: 25.04. 2025 р.).

12. What is the Americans with Disabilities Act (ADA)? URL: [https://adata.org/learn-about-ada#:~:text=Home%20%C2%BB%20The%20ADA-,What%20is%20the%20Americans%20with%20Disabilities%20Act%20\(ADA\)?,different%20areas%20of%20public%20life](https://adata.org/learn-about-ada#:~:text=Home%20%C2%BB%20The%20ADA-,What%20is%20the%20Americans%20with%20Disabilities%20Act%20(ADA)?,different%20areas%20of%20public%20life) (дата звернення: 25.04. 2025 р.).

13. Americans with Disabilities Act of 1990, As Amended URL: <https://www.ada.gov/law-and-regs/ada/#:~:text=The%20remedies%2C%20procedures%2C%20and%20rights,section%2012132%20of%20this%20title> (дата звернення: 25.04. 2025 р.).

14. What are the five titles in the Americans with Disabilities Act (ADA)? URL: <https://www.ava.me/blog/what-are-the-five-titles-in-the-americans-with-disabilities-act-ada#:~:text=Title%20I:%20Employment,%E2%80%8D> (дата звернення: 25.04. 2025 р.).

15. Convention on the Rights of Persons with Disabilities/ URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-persons-disabilities#:~:text=ADOPTED,View%20ratification%20status%20by%20country> (дата звернення: 25.04. 2025 р.).

16. Accessible Technology Initiative (ATI) URL: [https://www.calstatela.edu/accessibility/accessible-technology-initiative-ati#:~:text=The%20Accessible%20Technology%20Initiative%20\(ATI,technologies%20for%20individuals%20with%20disabilities.&text=Vision:%20To%20create%20a%20culture,that%20will%20ultimately%20benefit%20all](https://www.calstatela.edu/accessibility/accessible-technology-initiative-ati#:~:text=The%20Accessible%20Technology%20Initiative%20(ATI,technologies%20for%20individuals%20with%20disabilities.&text=Vision:%20To%20create%20a%20culture,that%20will%20ultimately%20benefit%20all) (дата звернення: 25.04. 2025 р.).

17. Що таке цілі Сталого розвитку? URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku> (дата звернення: 25.04.2025 р.).

18. What is diversity, equity, and inclusion? URL: <https://www.mckinsey.com/featured-insights/mckinsey-explainers/what-is-diversity-equity-and-inclusion#/> (дата звернення: 25.04.2025 р.).

19. ПРООН в Україні. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine> (дата звернення: 25.04.2025 р.).

20. Web Content Accessibility Guidelines (WCAG). URL: <https://www.w3.org/TR/WCAG21/> (дата звернення: 25.04.2025 р.).

References

1. Bab'iak, O.V. (2025), “Principles of state management of the rehabilitation system for people with disabilities in Ukraine”, Investytsii: praktyka ta dosvid, vol. 10, pp. 216 – 220.

2. Vivsiannyk O.M. and Sazonets' I.L. (2024), “Prerequisites for the state creation of barrier-free space in sanatorium and spa institutions”, Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok, vol. 3, available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/3230> (Accessed 28.08.2025).

3. Vivsiannyk O.M. and Sazonets' I.L. (2024), “Prerequisites for the state to form a barrier-free space in sanatoriums and resorts”, Investytsii: praktyka ta dosvid, vol. 6, pp. 208-212.

4. Sazonets', O.M. Hessen, A.Ye. Yakovleva-Mel'nyk N.H. and Sedlets'ka, O.V. (2025), “Funding for barrier-free access and government initiatives in the field of inclusion”, Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok, vol. 4, available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/6146/6218> (Accessed 25.04.2025 r.).

5. Sazonets', O.M. and Yakovleva-Mel'nyk, N.H. (2025), “Sources of financing for barrier-free access: domestic practice and foreign experience”,

Efektyvna ekonomika, vol. 5 available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee> (Accessed 25.04.2025).

6. Tokareva, U. (2021), “International experience of public administration in the field of public and civil inclusion”, *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 11, pp. 135–140.

7. Sazonets, I. Vivsyannyk, O. Babiak, O. and Burachyk, A. (2024), “Conceptual Development of resorts in Ukraine on the basis of barrier-free access under martial law”, *E3S Web of Conferences V.538*, 02001 (Scopus).

8. Murphy, K. (2024), “Disability — a brief historical overview”, available at: <https://accessibility.sdsu.edu/news/disability-timeline#:~:text=Prehistoric%20and%20Ancient%20Times,open%2Dminded%20towards%20disabled%20individuals> (Accessed 25.04. 2025).

9. U.S. Department of Health and Human Services (2000), “Your rights under section 504 of the rehabilitation act”, available at: <https://www.hhs.gov/sites/default/files/ocr/civilrights/resources/factsheets/504.pdf> (Accessed 25.04. 2025).

10. EBSCO Research (2025), “Section 504 of the Rehabilitation Act”,

11. U.S. Department of Education (2025), “Disability Discrimination: Overview of the Laws”, available at: <https://www.ed.gov/laws-and-policy/civil-rights-laws/disability-discrimination/disability-discrimination-overview-of-laws> (Accessed 25.04. 2025).

12. ADA (2025), “What is the Americans with Disabilities Act?”, available at: [https://adata.org/learn-about-ada#:~:text=Home%20%C2%BB%20The%20ADA-,What%20is%20the%20Americans%20with%20Disabilities%20Act%20\(ADA\)?,different%20areas%20of%20public%20life](https://adata.org/learn-about-ada#:~:text=Home%20%C2%BB%20The%20ADA-,What%20is%20the%20Americans%20with%20Disabilities%20Act%20(ADA)?,different%20areas%20of%20public%20life) (Accessed 25.04. 2025).

13. U.S. Department of Labor (1990), “Americans with Disabilities Act of 1990”, available at: <https://www.ada.gov/law-and-regs/ada/#:~:text=The%20remedies%2C%20procedures%2C%20and%20rights,section%2012132%20of%20this%20title> (Accessed 25.04. 2025).

14. Ava (2024), “What are the five titles in the Americans with Disabilities Act (ADA)?”, available at: <https://www.ava.me/blog/what-are-the-five-titles-in-the-americans-with-disabilities-act-ada#:~:text=Title%20I:%20Employment,%E2%80%8D> (Accessed 25.04. 2025).
15. UN (2006), “Convention on the Rights of Persons with Disabilities”, available at: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-persons-disabilities#:~:text=ADOPTED,View%20ratification%20status%20by%20country> (Accessed 25.04. 2025).
16. California State University (2025), “Accessible Technology Initiative (ATI)”, available at: [https://www.calstatela.edu/accessibility/accessible-technology-initiative-ati#:~:text=The%20Accessible%20Technology%20Initiative%20\(ATI,technologies%20for%20individuals%20with%20disabilities.&text=Vision:%20To%20create%20a%20culture,that%20will%20ultimately%20benefit%20all](https://www.calstatela.edu/accessibility/accessible-technology-initiative-ati#:~:text=The%20Accessible%20Technology%20Initiative%20(ATI,technologies%20for%20individuals%20with%20disabilities.&text=Vision:%20To%20create%20a%20culture,that%20will%20ultimately%20benefit%20all) (Accessed 25.04. 2025).
17. UNDP (2025), “What are the Sustainable Development Goals”, available at <https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku> (Accessed 25.04. 2025).
18. McKinsey (2025), “What is diversity, equity, and inclusion?”, available at: <https://www.mckinsey.com/featured-insights/mckinsey-explainers/what-is-diversity-equity-and-inclusion#/> (Accessed 25.04. 2025).
19. UNDP (2025), “UNDP in Ukraine”, available at: <https://www.undp.org/uk/ukraine> (Accessed 25.04. 2025).
20. World Wide Web Consortium (2025), “Web Content Accessibility Guidelines (WCAG)”, available at: <https://www.w3.org/TR/WCAG21/> (Accessed 25.04. 2025).

Стаття надійшла до редакції 11.11.2025 р.